

УДК 361.164.23:631.452

Н. А. Спринчук,  
аспірант, ННЦ "Інститут аграрної економіки" УААН

# МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ

*У статті проведено оцінку наявності, стану та зміни вартості матеріально-технічної складової інвестиційного забезпечення системи охорони родючості ґрунтів — необоротних активів Державного проектно-технологічного центру охорони родючості ґрунтів та регіональних центрів "Облдержродючість".*

*The estimation of presence is conducted in the article, state and changes the material and technical constituent of the investment providing of development of the system of guard of fertility of soils — inconvertible assets of the State technological center of guard of fertility of soils and regional centers "Regstatefertility".*

*Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, необоротні активи, основні засоби, нематеріальні активи.*

*Key words: logistical support, inconvertible assets, fixed assets, intangible assets.*

## ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для ефективного виконання робіт зі збереження, охорони та підвищення родючості ґрунтів, а також відповідно до вимог ЄС, для проведення досліджень на сучасному рівні у системі ISO Державному технологічному центру охорони родючості ґрунтів та регіональним центрам "Облдержродючість" необхідна сучасна техніка, лабораторне та інше обладнання, новітні комп'ютерні програми, бази даних тощо. Зазначені та інші об'єкти утворюють матеріально-технічну базу, становлення та розширення якої потребує певного інвестиційного забезпечення системи охорони родючості ґрунтів. Зважаючи на першочергове значення цієї складової діяльності установ системи охорони родючості ґрунтів, досить важливим є аналіз їх стану та динаміки. Це й зумовило актуальність даного дослідження.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У наявних на сьогодні дослідженнях системи охорони родючості ґрунтів значна увага приділяється вивченню проблеми деградації ґрунтів та необхідності збільшення інвестицій у родючість ґрунтів. Ці проблеми розглядали та вирішували багато дослідників, зокрема: А.Д. Балаєва, С.І. Веремєнко, С.Г. Вознюк, М.Д. Волощук, В.О. Гоменюк, М.О. Горін, В.О. Греков, Т.О. Грінченко, Л.В. Дацько, М.І. Зінчук, П.І. Ковбасюк, Г.А. Мазур, А.І. Мельник, Н.М. Мусієнко, С.П. Танчик, О.Г. Татаріко, А.Ф. Черниш, М.К. Шикуча. Разом з тим,

у наукових дослідженнях проблема матеріально-технічного забезпечення системи охорони родючості ґрунтів як основна складова інвестиційного забезпечення центрів охорони родючості ґрунтів, що визначає перспективи подальшого розвитку даної системи, у наукових дослідженнях не розглядалася.

## ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Зважаючи на визначальну роль матеріально-технічної складової інвестиційного забезпечення системи охорони родючості ґрунтів та беручи до уваги відсутність її глибоких досліджень, метою даної статті стала оцінка сучасного стану, динаміки та структури матеріально-технічної бази установ системи охорони родючості ґрунтів.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріально-технічна база системи охорони родючості ґрунтів включає, перш за все, основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво Державного технологічного центру охорони родючості ґрунтів та регіональних центрів "Облдержродючість", що складають необоротні активи досліджуваних установ.

Саме наявність та сучасний рівень необоротних активів створює можливості для ефективного використання фінансових, трудових, інформаційних ресурсів у процесі розвитку системи охорони родючості ґрунтів. Тому зростання вартості необоротних активів "Центрдерж-

родючості" та його регіональних відділень — центрів "Облдержродючості" є важливим показником, що свідчить про наявність перспектив подальшого розвитку системи охорони родючості ґрунтів в Україні. Динаміку необоротних активів установ державної системи охорони родючості ґрунтів за останні роки наведено в табл. 1.

Аналіз зміни вартості необоротних активів установ державної системи охорони родючості ґрунтів за 2005—2008 рр. свідчить, що вартість необоротних активів Державного технологічного центру охорони родючості ґрунтів щорічно зростає. Найбільші темпи росту вартості необоротних активів спостерігаються в 2008 р., коли порівняно з показником 2007 року вона збільшилася на 15,7 млн грн. (на 32,9%).

Позитивною тенденцією є зменшення в 2008 р. на 0,2 млн грн. (на 34,5%) вартості незавершеного будівництва, що частково забезпечило зростання вартості основних засобів установ охорони родючості ґрунтів.

Більш високими темпами зростала вартість нематеріальних активів установ системи охорони родючості ґрунтів — вона в 2008 р. порівняно з 2007 р. зросла на 8,1 млн грн., або у 73 рази. Це свідчить про активний процес створення та функціонування в системі охорони родючості ґрунтів високовартісних нематеріальних активів — програмного забезпечення, геоінформаційних систем дослідження ґрунтів, прав користування базами даних тощо. В умовах інформатизації суспільства та автоматизації багатьох виробничих процесів саме нематеріальні активи стають потенційним джерелом високоефективного використання фінансових, трудових та інших ресурсів. Особливо важливими нематеріальні активи є для установ системи охорони родючості ґрунтів, робота яких пов'язана як з численними картографічними, агрохімічними послугами, так і з науково-дослідною діяльністю. Тому надзвичайно високі темпи росту вартості нематеріальних активів у динаміці свідчать про перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку системи охорони родючості ґрунтів.

Основним складовим елементом необоротних активів установ державної системи охорони родючості ґрунтів є основні засоби. У їх структурі зросла питома технічних засобів (табл. 2).

Аналіз структури основних засобів установ державної системи охорони родючості ґрунтів за роками показав, що найбільшу питому вагу в структурі основних засобів займають будинки і споруди (41—48%), а також машини та обладнання (42—44%).

У динаміці частка вартості будинків та споруд зменшується, а машин та обладнання, навпаки, зростає, що зумовлено змінами абсолютної вартості цих складових основних засобів установ системи охорони родючості ґрунтів. Зростає також частка інструментів, приладів та

**Таблиця 1. Динаміка необоротних активів установ державної системи охорони родючості ґрунтів у 2005—2008 роках, млн грн.**

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. у % до 2005 р.
Основні засоби	43,36	43,57	45,87	53,35	53,35
Інші необоротні матеріальні активи	0,45	0,94	1,19	1,50	1,50
Нематеріальні активи	0,035	0,09	0,11	8,21	8,21
Незавершене капітальне будівництво	0,36	0,36	0,55	0,36	0,36
Разом	44,20	44,96	47,73	63,42	63,42

**Таблиця 2. Обсяги основних засобів установ системи охорони родючості ґрунтів у 2005—2008 роках, млн грн.**

Показник	Роки			
	2005	2006	2007	2008
Основні засоби, разом в тому числі:	43,36	43,57	45,87	53,4
будинки та споруди	20,5	19,5	19,3	20,4
машини та обладнання	17,7	18,7	19,4	21,8
транспортні засоби	3,1	3,2	3,4	4,1
інструменти, прилади та інвентар	0,6	0,7	0,8	1,0
інші основні засоби	0,5	1,5	0,5	2,3

інвентаря. Збільшення їх питомої ваги спричинене як абсолютним зростанням вартості інструментів, приладів та інвентарю, так і відносним зменшенням питомої ваги інших складових, зокрема, будинків та споруд. Такі зміни свідчать про наявність перспектив подальшого інвестиційного розвитку системи охорони родючості ґрунтів, оскільки саме обладнання та інструментарій є важливими засобами виробництва у процесі надання послуг центрами "Облдержродючість".

Аналізуючи необоротні активи, неможливо не розглянути, за рахунок яких показників відбувалося збільшення чи зменшення активів. Аналіз динаміки та джерел збільшення вартості необоротних активів установ системи охорони родючості ґрунтів представлено в табл. 3.

Дані табл. 3 свідчать, що необоротні активи установ державної системи охорони родючості ґрунтів створюються переважно шляхом придбання за грошові кошти у постачальників, отримання благодійних внесків, отримання в межах головного розпорядника бюджет-

**Таблиця 3. Динаміка обсягів надходження необоротних активів установ системи охорони родючості ґрунтів у 2005—2008 роках**

Показники	Сума, млн грн.			
	2005	2006	2007	2008
Збільшено активів – всього зокрема за рахунок:	2,29	2,17	3,54	9,51
придбання у постачальників за рахунок капітальних видатків	1,17	1,34	1,49	3,47
отриманих благодійних внесків, фантів та дарунків	-	0,13	-	-
введено в експлуатацію після закінчення капітального будівництва	0,02	-	-	0,29
незавершеного капітального будівництва	-	-	0,19	-
отриманого в межах головного розпорядника бюджетних коштів	-	0,03	0,01	0,21
виготовленого власними силами	0,07	0,01	0,02	0,08
добудівлі, дообладнання, реконструкції, модернізація	0,16	0,17	0,39	0,18
індексації, дооцінки	0,35	0,004	0,27	1,03
інших надходжень	0,43	0,49	1,18	4,26

**Таблиця 4. Потреба в основних засобах у регіональних центрах "Облдержродючість"**

Показник	Сума, млн грн.
Основні засоби, разом в тому числі:	274,74
машини та обладнання	273,30
нематеріальні активи	1,13
інструменти, прилади та інвентар	0,31

них коштів, добудівлі, реконструкції та модернізації, проведення індексації вартості необоротних активів та інших надходжень.

Вартість необоротних активів у 2005—2007 рр. зростає переважно за рахунок придбання за оплату від постачальників за рахунок капітальних видатків. У 2008 р. збільшення необоротних активів відбулося переважно за рахунок спеціального фонду, в зв'язку з тим, що по загальному фонду не планувались капітальні видатки (капітальний ремонт, придбання основних засобів). Деяке підвищення вартості необоротних активів установ системи охорони родючості ґрунтів було зумовлене індексацією та до оцінкою.

Центром "Облдержродючість" була розроблена програма технічного переоснащення центрів, реалізація якої планувалась на 2009 рік. Завдання програми — комплексне переоснащення сучасним лабораторним і приладним обладнанням державних проектно-технологічних центрів охорони родючості ґрунтів і якості продукції АР Крим та областей. Потреба в приладах та обладнанні лабораторій станом на 01.01.2009р. подана в табл. 4.

Вагома складова потреби є в основних засобах — машинах та обладнанні, а саме:

— обладнання для визначення агрофізичних, агрохімічних та фізико-хімічних показників ґрунтів, а також показників забруднення;

— допоміжне загальнолабораторне обладнання.

Потреба в нематеріальних активах — програмне забезпечення центрів "Облдержродючість" для формування національних, регіональних та місцевих банків даних. Щодо інструментів, приладів, та інвентарю — GPS-прилади.

## ВИСНОВКИ

1. Однією з позитивних тенденцій інвестиційного розвитку системи охорони родючості ґрунтів України на сучасному етапі є збільшення в динаміці вартості матеріально-технічної бази — необоротних активів установ досліджуваної системи.

2. Інвестиції в матеріально-технічне забезпечення системи охорони родючості ґрунтів (приріст вартості необоротних активів) здійснюються на сучасному етапі переважно шляхом придбання необоротних активів за оплату від постачальників, що характерно для більшості установ бюджетної сфери.

3. Перспективними джерелами інвестування матеріально-технічного забезпечення є власні кошти установ, самостійна розробка, виготовлення та впровадження в роботу необоротних активів, зокрема нематеріальних активів, які особливо важливі для діяльності центрів системи охорони родючості ґрунтів.

4. Мережа регіональних центрів "Облдержродючість" не має джерел бюджетного фінансування для комплексного сучасного переоснащення лабораторій. Кошти, які центри отримують за проведення додаткових досліджень у сфері охорони та підвищення родючості ґрунтів та якості рослинницької продукції, є недостатніми для проведення технічної модернізації лабораторій на належному рівні.

5. Інвестування розвитку системи охорони родючості ґрунтів створить належні умови для контролю за охороною та підвищенням родючості ґрунтів з боку держави.

## Література:

1. Замазій С. Облік операцій з необоротними активами. — Ч.: Фактор, 2008. — 144 с.
2. Економічний аналіз / Під. Ред. М.Г.Чумаченка. — К.:КНЕУ, 2001. — 540 с.
3. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. Посібник. — К., 2005. — 398 с.
4. Економічний аналіз: навч. Посібник / Під ред. Ф.Ф.Бутинця. — Житомир: ПП "Рука", 2003. — 680 с.
5. Мних Є.В., Ференц І.Д. Економічний аналіз: навч. посібник. — Львів: "Армія України", 2000. — 144 с.
6. Програма технічного переоснащення регіональних центрів "Облдержродючість" Мінагрополітики України / "Центрдержродючість". — К., 2008 р. — 11 с.
7. Фінансово-економічний аналіз: підручник / Під ред. П.Ю. Буряка. — К, 2004. — 590 с.
8. "Центрдержродючість": дані фінансово — економічної діяльності установ.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2009 р.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

# АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ 24 РАЗИ НА РІК

Через редакцію передплата проводиться з будь-якого місяця!

Передплатний індекс: 21847

Свідоцтво КВ № 12177-1061 ПР від 11.01.2007 року

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з

**ЕКОНОМІКИ**

ЗАСНОВНИКИ:

- Рада по вивченню продуктивних сил України Національної академії наук України,
- ТОВ "ДКС Центр"

вул. Дорогожицька, 18, к. 29  
(044) 458 10 73, 537 14 33, 223 26 28  
e-mail: dks@kiev.relc.com  
economy\_2008@ukr.net